

REZUMATUL TEZEI DE DOCTORAT

Farmacia comunitară, factor important în utilizarea rațională a medicamentelor

Doctorand **Farm. Mihaela Ela, Udrea**

Conducător de doctorat **Prof. Dr. Marius Traian, Bojiță**

CUPRINS

INTRODUCERE	13
STADIUL ACTUAL AL CUNOAȘTERII	17
1. Utilizarea rațională a medicamentelor	17
1.1. Concept	17
1.2. Tipuri de utilizare irațională a medicamentelor	17
1.3. Rolul farmacistului comunitar în utilizarea rațională a medicamentului	19
2. Consilierea pacientului în farmacia comunitară	27
2.1. Prevederi legislative	27
2.2. Ghiduri privind consilierea pacientului	30
CONTRIBUȚIA PERSONALĂ	
1. Ipoteza de lucru/obiective	43
2. Studiul 1 - Consilierea pacientului de către farmacist în farmacia comunitară: perspectiva pacientului	45
2.1. Introducere	45
2.2. Ipoteza de lucru	46
2.3. Material și metodă	46
2.4. Rezultate	47
2.5. Discuții	56
2.6. Concluzii	58
3. Studiul 2 - Consilierea pacientului de către farmacist în farmacia comunitară: perspectiva farmacistului	59
3.1. Introducere	59
3.2. Ipoteza de lucru	60
3.3. Material și metodă	60
3.4. Rezultate	61
3.5. Discuții	67
3.6. Concluzii	73
4. Studiul 3 - Studiu comparativ al consilierii pacientului în farmacia comunitară: gradul de concordanță a răspunsurilor	75

4.1. Introducere	75
4.2. Ipoteza de lucru	76
4.3. Pacienți și metodă	76
4.4. Rezultate	78
4.5. Discuții	87
4.6. Concluzii	92
5. Concluzii generale (sinteză)	93
6. Originalitatea și contribuțiile inovative ale tezei	95
REFERINȚE	97
ANEXE	105

INTRODUCERE

Medicamentele reprezintă una din uneltele de bază necesare pentru a ameliora și menține starea de sănătate. Cu toate acestea, pentru mare parte a populației globului medicamentele sunt încă inaccesibile, indisponibile, nesigure și utilizate necorespunzător. Se estimează că o treime din populația globului nu are acces în mod uzual la medicamentele de bază, acest procent ridicându-se la 50% în țările mai sărace din Africa sau Asia. Totuși, chiar și atunci când sunt disponibile, medicamentele sunt deseori utilizate incorect: aproximativ 50% dintre medicamente sunt prescrise, eliberate sau vândute incorect, și aproximativ 50% dintre pacienți utilizează medicamentele incorect¹.

Utilizarea rațională a medicamentelor este un principiu de bază al sistemelor de sănătate publice și private. Acest concept a fost promovat intensiv de către Organizația Mondială a Sănătății (OMS), într-o primă fază prin programe specifice care apoi s-au transpus în politici naționale de sănătate. Aceste politici naționale au fost susținute de către OMS și alte organizații în scopul încurajării utilizării raționale a medicamentelor.

Rolul farmacistului comunitar este în prezent în continuă evoluție, de la activitatea de formulare, conservare și eliberare a medicamentelor, la implicarea activă a farmacistului atât în prevenirea și rezolvarea problemelor legate de medicament, cât și în promovarea sănătății publice și a educației sanitare a pacienților. Aceste responsabilități ale farmacistului se realizează în farmacia comunitară prin asistența farmaceutică și în cadrul acesteia prin activitatea de consiliere a pacienților. Activitatea de consiliere, conform studiilor recent realizate în domeniu, are un impact favorabil asupra complianței pacienților la tratament, asupra reducerii numărului de spitalizări datorate utilizării incorecte a medicamentelor, asupra mortalității și asupra costurilor sistemului de sănătate^{2,3,4,5}.

Lucrarea de față își propune să studieze interacțiunea farmacistului cu pacientul în farmacia comunitară din România. În acest scop se va studia consilierea oferită de farmacist pacientului, atât din perspectiva farmacistului cât și din perspectiva pacientului și se va verifica concordanța răspunsurilor.

Ipoteza de lucru/obiective

Informații cu privire la modul în care sunt consiliați pacienții în farmacia comunitară din România nu sunt disponibile, dar ar fi necesare în special în contextul revizuirii Regulilor de Bună Practică Farmaceutică.

Relevanța unor studii care să investigheze aceste aspecte derivă din importanța deosebită pe care o are consilierea pacientului cu privire la terapia pe care o urmează, aceasta având influență directă asupra efectului terapiei.

Cercetarea doctorală de față și-a propus să investigheze din punct de vedere calitativ și cantitativ modul în care sunt consiliați pacienții în farmacia comunitară. Această activitate se va realiza prin completarea unor chestionare anonime de către pacienții care vizitează farmacia, plecând de la ipoteza că aceștia sunt în măsură să răspundă cu privire la consilierea de care au beneficiat.

Totuși, pacienții ar putea omite sau confunda unele aspecte legate de activitățile de consiliere, și plecând de la această ipoteză vor fi adresate în paralel aceleași întrebări și farmaciștilor care au efectuat consilierea într-un alt chestionar, de asemenea cu caracter anonim.

Obiectivul final al cercetării constă în corelarea răspunsurilor farmaciștilor și pacienților asupra acelorași întrebări, pentru a identifica aspectele în care există diferențe mari de percepție.

Studiul 1. Consilierea pacientului de către farmacist în farmacia comunitară: perspectiva pacientului

Ipoteza de lucru

Studiul de față a pornit de la ipoteza că farmacistul comunitar contribuie substanțial la consilierea pacienților cu privire la terapia pe care aceștia o utilizează, în special după revizuirea Regulilor de Bună Practică Farmaceutică în anul 2010. Astfel, pacienții pot furniza informații despre tipul, calitatea și măsura în care au fost consiliați de către farmaciști referitor la terapia pe care o urmează.

Rezultate si Discuții

Din 3.303 de participanți proveniți de la 520 de farmacii, 2.453 (74,27%, CI: 72,74-75,75) au fost pacienți, iar 850 au fost rude, îngrijitori sau în altă relație cu pacientul. Cei mai mulți dintre respondenți au fost în intervalele de vârstă de 46-65 de ani (28,55%) și 31-45 de ani (27,85%), iar 62,49% au fost femei. În ceea ce privește

nivelul de educație, majoritatea respondenților au absolvit liceul (26,36%), urmați de cei cu studii superioare (25,33%).

Marea majoritate a pacienților au fost căsătoriți, iar pacienții văduvi au suferit în mai mare măsură ($p < 0.001$) de afecțiuni cronice.

Cei mai mulți dintre participanții la studiu au venit la farmacie cu scopul de a lua medicamente prescrise (57,27%, CI: 55,56 – 58,96), urmați de cei care au venit cu simptome pentru care nu au consultat medicul pentru solicitarea unui tratament (31,53%, CI: 29,94 – 33,14), aceia care aveau nevoie de clarificări suplimentare privitor la tratamentul lor (6,81%, CI: 5,98 – 7,73) și pacienții care au identificat o problemă în tratamentul lor (2,67%, CI: 2,14 – 3,28). Alte motive pentru vizita la farmacie au fost: achiziționarea de medicamente sau alte produse legate de sănătate pentru o altă persoană, posesia unui card de fidelitate, îndrumat de o reclamă la TV, dezinfecția rănilor și sfaturi în dietele pentru slăbire.

Majoritatea respondenților (47,65%) au estimat că timpul petrecut cu farmacistul a fost de 5-10 minute. 95,85% dintre pacienți au declarat că au primit de la farmacist toate informațiile de care au avut nevoie, iar 76,51% dintre participanți au fost mulțumiți de interviul cu farmacistul la cel mai înalt nivel (5 pe o scală de la 1-5).

Obiectivul acestui studiu a fost de a arăta, din perspectiva pacienților, măsura și tipul consilierii oferite de către farmacist în farmaciile comunitare. Deoarece profesia de farmacist continuă să-și modeleze rolul în sistemul de sănătate, eficiența relațiilor pacient-farmacist poate asigura baza îngrijirii farmaceutice^{10,11}. Din această perspectivă farmacistul poate oferi servicii de gestionare a terapiei pacienților, în scopul final al îmbunătățirii serviciilor medicale către pacienți.

Concluzii

Rezultatele acestui studiu arată că activitatea de consiliere în farmaciile comunitare este efectuată de către farmaciști într-o proporție importantă (mai mare decât alte rezultate din literatura de specialitate), în conformitate cu răspunsurile oferite de pacienți. Ar fi necesară o îmbunătățire cu privire la consilierea oferită asupra datei de expirare a medicamentelor și restituirea la farmacia a medicamentelor narcotice/psihotrope.

Un alt studiu în care pacienții ar fi ajutați în completarea chestionarelor de către o persoană pregătită în comunicare, alta decât farmacistul comunitar, ar fi necesar pentru completarea și confirmarea acestor rezultate.

Serviciile din farmacie și activitatea de consiliere în special trebuie desfășurate în continuare în farmaciile comunitare, astfel încât farmacistul să fie perceput de către pacient și societate ca un profesionist valoros în sănătate, cu rol în îmbunătățirea stării de sănătate a pacienților.

Studiul 2. Consilierea pacientului de către farmacist în farmacia comunitară: perspectiva farmacistului

Ipoteza de lucru

Studiul de față a pornit de la ipoteza că farmacistul comunitar contribuie substanțial la consilierea pacienților cu privire la terapia pe care aceștia o utilizează, în special după revizuirea Regulilor de Bună Practică Farmaceutică în anul 2010. Această consiliere trebuie caracterizată atât din punct de vedere calitativ cât și din punct de vedere cantitativ.

Rezultate si Discutii

Consilierea si Atitudinea pacienților față de consiliere

Atitudinea pacienților cu privire la consilierea oferită de către farmaciști, a fost percepută de către aceștia ca fiind "de interes" în cele mai multe cazuri (63,07% [61,36-64,76]), iar pacienții care au adresat întrebări suplimentare au fost în proporție de 35,53% (33,86-37,23) din cazuri. Doar 1,55% (1,15-2,05) dintre pacienți au refuzat consilierea.

Cea mai mare parte dintre farmaciști (48,53%) au petrecut între 5 și 10 minute cu un pacient.

Procentul mic de pacienți care au vizitat farmacia doar pentru consiliere (9,73) este în concordanță cu rezultatele obținute în Varșovia (77% din pacienți nu vizitează farmacia pentru consiliere, ci pentru alte motive)**6.Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

Conform RBPF **7** farmaciștii ar trebui să evalueze prescripțiile înainte de eliberarea acestora și să chestioneze pacienții în privința eficacității tratamentului acestora, a aderenței la tratament, a reacțiilor adverse care ar fi putut avea loc și să trimită pacienții la medicul consultant sau chiar să recomande sistarea tratamentului dacă rezultatele interviului cu pacientul arată o problemă care ar putea fi legată de utilizarea medicamentului. Procentele pentru evaluarea prescripțiilor medicamentoase au fost scăzute în cercetarea de față: pentru 28,8% din pacienți farmaciștii au răspuns că au evaluat prescripțiile pentru depistarea interacțiunilor medicamentoase, pentru 25,32% din pacienți pentru contraindicațiile medicamentelor și pentru 24,53% din pacienți pentru condițiile asociate pacientului în legătură cu tratamentul prescris. 62,44% din pacienți au fost chestionați de farmaciști privitor la eficiența tratamentului acestora, 31,41% la aderența la tratament, și 33,79% la reacțiile adverse. 13,09% din pacienți au fost îndrumați de farmaciști la medic și pentru 2,82% au recomandat întreruperea unuia sau mai multor medicamente.

Aspectele care au întrunit cele mai puține procente în evaluarea prescripțiilor medicale (interacțiunile medicamentoase, erorile de medicație, aderența la tratament și reacțiile adverse) sunt însă printre factorii principali care afectează modul de utilizare rațională a medicamentelor.

Concluzii

Rezultatele principale ale studiului au fost următoarele:

- Farmaciștii preferă să-și continue educația farmaceutică prin participarea la congrese și simpozioane în România, abonamente la reviste și participarea la evenimente ale companiilor farmaceutice. Atunci când au nevoie de informații farmaciștii preferă să consulte paginile de internet ale autorităților naționale și reviste.
- Activitatea de consiliere în farmaciile comunitare este efectuată în mare proporție, potrivit feedback-ului farmaciștilor. Din perspectiva farmacistului, consilierea s-a realizat preponderent cu privire la modul de administrare al medicamentelor și mai puțin cu privire la restituirea la farmacia a medicamentelor narcotice/psihotrope care nu se mai utilizează.
- Farmaciștii au contactat medicii prescriptori în special pentru erori de prescriere.
- Evaluarea prescripțiilor medicamentoase de către farmacistul care eliberează medicamentele s-a realizat în mică măsură.
- În ceea ce privește gestionarea reacțiilor adverse și a interacțiunilor medicamentoase, sunt necesare îmbunătățiri ale practicii farmaceutice. De asemenea, raportarea reacțiilor adverse către Autoritatea Națională din țara noastră are nevoie de stimulare în rândul farmaciștilor.

Studiul 3. Studiu comparativ al consilierii pacientului în farmacia comunitară: gradul de concordanță a răspunsurilor

Ipoteza de lucru

Modul în care este percepută consilierea pacientului în farmacia comunitară de către acesta și respectiv de către farmacistul care oferă consilierea, poate fi diferit. Prin urmare răspunsurile la aceeași întrebare oferite de către cele două categorii pot diferi. Acest studiu își propune să analizeze măsura în care coincid răspunsurile farmaciștilor și pacienților la aceleași întrebări legate de consilierea care a fost efectuată.

Rezultate si Discuții

Analiza datelor s-a realizat pe un număr de 2047 până la 2378 de chestionare la care au răspuns pacienții și farmaciștii.

Procentul pacienților care consideră că au fost consiliați în legătură cu modul de administrare al medicamentelor în raport cu mesele (88.6%) este mai mic decât procentul răspunsurilor farmaciștilor care consideră că au oferit consiliere (95.5%).

În ceea ce privește consilierea oferită/primită asupra contraindicațiilor și precauțiilor medicamentelor, un procent ridicat de pacienți (70.5%) consideră că au fost consiliați de farmaciști.

Mai mult de jumătate din pacienți (67.4%) consideră că au fost consiliați de farmaciști privind interacțiunile medicamentoase ale produselor solicitate, deși mai mult de două treimi din răspunsurile farmaciștilor (86.5%) arată că aceștia au oferit consiliere privind interacțiunile medicamentoase, cu alimente, cu tutunul sau cu alcoolul.

Percepția farmaciștilor și a pacienților este diferită în privința consilierii oferite/primate pentru consultarea imediată a farmacistului sau a a medicului la apariția reacțiilor adverse și sistarea tratamentului. Majoritatea răspunsurilor farmaciștilor (89.3%) arată că au oferit consiliere, în timp ce mai puțin de două treimi (64.6%) din pacienți sunt de acord cu aceștia.

Un procent scăzut de pacienți din studiul de față (24.9%) consideră că au fost informați cu privire la obligativitatea de a returna farmaciei produsele neutilizate cu substanțe psihotrope sau stupefiante.

Consilierea referitoare la posibilitatea modificării rezultatelor analizelor de laborator datorită medicamentului s-a realizat în măsură mai mică față de restul itemilor.

Condițiile de păstrare a medicamentului la domiciliu au fost prezentate pentru mai mult de jumătate din pacienți (63.9%), spre deosebire de pacienții participanți (0%) la studiul realizat de Santos *et al.*

Consilierea privind valabilitatea medicamentului cu întreruperea administrării lui după expirarea perioadei de valabilitate a fost primită de aproximativ jumătate (52.5%) din pacienți.

Rezultatele acestui studiu arată că farmaciștii comunitari din România consiliază pacienții privind modul de administrare al medicamentelor, contraindicațiile și interacțiunile medicamentoase ale acestora cu alte substanțe, posibilitatea apariției reacțiilor adverse, încurajează pacienții să revină în farmacie pentru monitorizarea rezultatelor terapiei și îi informează în legătură cu posibilitatea modificării rezultatelor analizelor de laborator de către medicamente, cu obligativitatea pacientului de a returna farmaciei produsele neutilizate cu substanțe psihotrope și stupefiante, dar și în legătură cu condițiile de depozitare a medicamentelor și perioada de valabilitate a acestora în

Rezultatele acestui studiu contribuie la îmbunătățirea înțelegerii percepției pe care o au farmaciștii și pacienții asupra consilierii oferite/primate și subliniază

necesitatea centrării consilierii asupra pacientului și nevoilor sale, necesitatea îmbunătățirii comunicării dintre farmacist și pacient, dar și necesitatea educării pacientului în scopul creșterii nivelului cunoștințelor sale asupra medicației și asupra afecțiunilor de care suferă.

Concluzii

Răspunsurile farmaciștilor și pacienților corespund în cea mai mare măsură pentru itemii referitori la consilierea oferită/primită asupra căii de administrare, asupra modului de administrare în raport cu mesele și asupra dozei, a intervalului de timp dintre doze și a duratei tratamentului.

Itemii la care răspunsurile farmaciștilor și ale pacienților coincid acceptabil sunt cei privind consilierea oferită/primită în legătură cu schema de tratament, contraindicațiile și precauțiile la utilizare, interacțiunile medicamentoase, cu alimentele, tutunul și alcoolul, valabilitatea medicamentelor cu întreruperea administrării acestora după perioada de expirare, obligativitatea pacientului de a returna farmaciei produsele neutilizate cu substanțe psihotrope sau stupefiante, regimul de viață și dietă pe parcursul administrării medicamentelor, consultarea imediată a farmacistului sau a medicului la apariția reacțiilor adverse și sistarea tratamentului, precum și încurajarea revenirii pacientului la farmacie în scopul monitorizării rezultatelor terapiei medicamentoase.

Concluzii generale

Cercetarea doctorală de față aduce date cu privire la consilierea pacienților în farmacia comunitară din România.

În primul studiu am investigat consilierea primită de către pacienții farmaciei comunitare prin chestionare anonime. Rezultatele au arătat că:

1. Pacienții răspund că au beneficiat de consiliere într-o proporție importantă (mai mare decât alte rezultate din literatura de specialitate) în majoritatea aspectelor prevăzute de RBPF.
2. Aspectele pentru care s-a realizat consilierea în cea mai mare măsură după cum a fost percepută de către pacienți au fost cele legate de modul de administrare al medicamentelor (Calea de administrare a medicamentelor, Utilizarea medicamentelor în raport cu mesele, Dozele de administrat, intervalul de timp dintre doze și durata tratamentului)
3. Ar fi necesară o îmbunătățire cu privire la consilierea oferită asupra datei de expirare a medicamentelor și restituirea la farmacie a medicamentelor narcotice/psihotrope care nu se mai utilizează.

Cel de-al doilea studiu și-a propus să investigheze activitatea de consiliere a pacientului din optica farmacistului comunitar prin chestionare anonime. Secțiunea referitoare la pregătirea farmacistului, experiența acestuia și practica de asistență farmaceutică recomandată de RBPF, au arătat că în farmaciile incluse în studiu:

1. Categoriile de experiență profesională cele mai bine reprezentate au fost 5-10 ani, 10-15 ani și >20 ani de experiență profesională.
2. Farmaciștii preferă să-și continue educația farmaceutică prin participarea la congrese și simpozioane în România, abonamente la reviste și participarea la evenimente ale companiilor farmaceutice.
3. Atunci când au nevoie de informații farmaciștii preferă să consulte paginile de internet ale autorităților naționale și reviste.
4. Evaluarea prescripțiilor medicamentoase de către farmacistul care eliberează medicamentele s-a realizat în mică măsură.
5. În ceea ce privește gestionarea reacțiilor adverse și a interacțiunilor medicamentoase, sunt necesare îmbunătățiri ale practicii farmaceutice. De asemenea, raportarea reacțiilor adverse către Autoritatea Națională din țara noastră are nevoie de stimulare în rândul farmaciștilor.

La fel ca și în studiul anterior, și din perspectiva farmacistului consilierea s-a realizat preponderent cu privire la modul de administrare al medicamentelor și mai puțin cu privire la restituirea la farmacia a medicamentelor narcotice/psihotrope care nu se mai utilizează.

În cel de-al treilea studiu s-au comparat rezultatele obținute în primele două studii pentru a se determina concordanța răspunsurilor în scopul determinării diferențelor în răspunsurile pacienților și farmaciștilor cu privire la aceeași vizită.

1. Itemii cu răspunsurile cele mai asemănătoare sunt reprezentați de aceia cu privire la consilierea asupra modului de administrare a medicamentelor.
2. Răspunsurile farmaciștilor și pacienților coincid cel mai puțin în ceea ce privește consilierea asupra efectelor adverse ale medicamentelor.

Studii ulterioare în care pacienții ar fi ajutați în completarea chestionarelor de către o persoană pregătită în comunicare, alta decât farmacistul, ar fi necesare pentru completarea și confirmarea acestor rezultate.

Consilierea oferită de farmacistul comunitar trebuie să fie centrată pe pacient și nevoile sale și trebuie să aibă atât scopul de a îmbunătăți calitatea vieții pacientului, cât și de a dezvolta și de a fortifica comunicarea dintre acesta și pacient.

Serviciile din farmacie și activitatea de consiliere în special trebuie desfășurate în continuare în farmaciile comunitare, astfel încât farmacistul să fie perceput de către pacient și societate ca un profesionist valoros în sănătate, cu rol în îmbunătățirea stării de sănătate a pacienților.

PHD THESIS SUMMARY

The community pharmacy,
important factor in the rational
use of medicines

PhD Farm. **Mihaela Ela, Udrea**

PhD supervisor **Professor Dr. Marius Traian BOJITA**

TABLE OF CONTENTS

INTRODUCTION	13
LITERATURE	17
1. Rational use of medicines	17
1.1. Concept	17
1.2. Types of Irrational use of medicines	17
1.3. The role of community pharmacists in the rational use of medicine	19
2. Patient counseling in community pharmacy	27
2.1. Legislative provisions	27
2.2. Guides on patient counseling	30
PERSONAL CONTRIBUTIONS	
1. Hypothesis / aims	43
2. Study 1 - Patient counseling by pharmacists in community pharmacy: patient perspective	45
2.1. Introduction	45
2.2. Hypothesis	46
2.3. Material and Method	46
2.4. Results	47
2.5. Discussions	56
2.6. Conclusions	58
3. Study 2 - Patient counseling by pharmacists in community pharmacy: pharmacist perspective	59
3.1. Introduction	59
3.2. Hypothesis	60
3.3. Material and Method	60
3.4. Results	61
3.5. Discussions	67
3.6. Conclusions	73
4. Study 3 - Comparative study of patient counseling in community pharmacy: closeness of responses	75

4.1. Introduction	75
4.2. Hypothesis	76
4.3. Patients and Methods	76
4.4. Results	78
4.5. Discussions	87
4.6. Conclusions	92
5. General conclusion (summary)	93
6. Originality and innovative contributions of the thesis	95
REFERENCES	97
APPENDIX	105

INTRODUCTION

Drugs are one of the basic tools needed to improve and maintain health. However, for most of the world population medicines are still inaccessible, unavailable, unsafe and improperly used. It is estimated that one third of the world population has access to essential medicines commonly, this percentage rising to 50% in the poorer countries of Africa and Asia. However, even when available, medicines are often used incorrectly: around 50% of drugs are prescribed, incorrectly issued or sold, and about 50% of patients using drugs incorrectly.

Rational use of medicines is a basic principle of public and private health systems. This concept has been widely promoted by the World Health Organization (WHO), in a first phase through specific programs which were then transposed into national health policies. These national policies were supported by WHO and other organizations to encourage rational use of medicines.

The role of community pharmacists is currently evolving from business forms, conservation and drug delivery to the active involvement of the pharmacist both in preventing and solving problems related to medicine and the promotion of public health and health education to patients. These responsibilities are carried out by pharmacists in community pharmacy by and within the pharmaceutical assistance through the counseling of patients. The advisory activity, according to recent studies in the field, has a favorable impact on patient compliance to treatment, the reduction of hospitalization due to misuse of drugs, mortality and costs the health system,.

This paper aims to study the interaction with the patient pharmacist in community pharmacy in Romania. To this end, we will study the patient pharmacist advice provided, both in terms of the pharmacist and the patient perspective and check the consistency of responses.

health system,.

This paper aims to study the interaction with the patient pharmacist in community pharmacy in Romania. To this end, we will study the patient pharmacist advice provided, both in terms of the pharmacist and the patient perspective and check the consistency of responses.

Hypothesis / aims

Information on how community pharmacy patients are counseled in Romania are not available, but would be required in particular the review of the Good Pharmaceutical Practice.

The relevance of studies to investigate these issues derives from the particular importance it has on therapy patient counseling that follows, which has direct influence on the effect of the therapy.

The present doctoral research aims to investigate the qualitative and quantitative terms how they are counseled patients in community pharmacy. This activity will be accomplished by filling out anonymous questionnaires by patients who visit pharmacies, assuming that they are able to answer on advice they received.

However, patients may omit or confuse some aspects of advisory activities, and based on this assumption will be addressed in parallel the same questions and pharmacists who conducted counseling in another survey, also anonymously.

The ultimate goal of the research is to correlate the answers on the same questions pharmacists and patients to identify aspects where there are large differences in perception.

Study 1. Advise patient to the pharmacist in community pharmacy: patient perspective

Hypothesis

The present study hypothesized that contribute substantially to community pharmacists advising patients on therapy that they use it, especially after reviewing the Good Pharmaceutical Practice in 2010. Thus, patients can provide information about the type, quality and insofar as they have been counseled by pharmacists on the therapy that follows.

Results and discussion

Of 3,303 participants coming from 520 pharmacies 2453 (74.27% CI: 72.74 to 75.75) were patients and 850 were relatives, carers or other relationship with the patient. Most of the respondents were in the age range of 46-65 years (28.55%) and 31-45 years old (27.85%) and 62.49% were women. As for education level, most respondents have completed high school (26.36%), followed by those with higher education (25.33%).

Most of the patients were married and widowed patients suffered greater ($p < 0.001$) for chronic diseases.

Most participants in the study came from the pharmacy with a view to taking prescription drugs (57.27% CI: 55.56 to 58.96), followed by those who came up with symptoms for which no medical attention for request treatment (31,53% CI: 29.94 to 33.14), those who needed further clarification regarding their treatment (6.81% CI: 5.98 to 7.73) and patients They identified a problem in their treatment (2.67% CI: 2.14 to 3.28). Other reasons for visiting the pharmacy were: purchase of medicines and other

health-related products to another person, possession of a loyalty card, guided by a TV commercial, wound disinfection and advice for slimming diets.

Most respondents (47.65%) estimated that the time spent pharmacist was 5-10 minutes. 95.85% of patients said they received from the pharmacist all the information they needed, and 76.51% of participants were satisfied with the interview pharmacist at the highest level (5 on a scale from 1- 5).

The objective of this study was to show the patient perspective, the extent and type of advice from the pharmacist in community pharmacies. Since the pharmacist profession continues to shape the role of the health system, patient-pharmacist relationships efficiency can provide care based pharmaceuticals. From this perspective pharmacist can provide therapy management services to patients, the ultimate goal of improving healthcare services to patients.

Conclusion

The results of this study show that the counseling in community pharmacies pharmacists is performed by a significant proportion (greater than other results from the literature), according to the answers given by patients. It would be necessary to improve on the advice offered on the expiry date of medicines and pharmacies refund narcotic drugs / psychotropic substances.

Another study in which patients would be helped by a person questionnaires in communications other than community pharmacists would be required to complete and confirm those results.

In pharmacy services and advisory work should be carried further in particular in community pharmacies so the pharmacist to be perceived by the patient and society as a valuable health professional has a role in improving the health of patients.

Study 2. Patient counseling by pharmacists in community pharmacy: pharmacist perspective

Hypothesis

The present study hypothesized that contribute substantially to community pharmacists advising patients on therapy that they use it, especially after reviewing the Good Pharmaceutical Practice in 2010. This counseling should be characterized both qualitative terms and quantitatively.

Results and discussion

Counseling and patient attitudes toward counseling

Patient attitudes about the advice offered by pharmacists, was perceived by them as "interest" in most cases (63.07% [61.36 to 64.76]) and patients who asked questions It was further amount of 35.53% (33.86 to 37.23) of the cases. Only 1.55% (1.15 to 2.05) among patients refused counseling.

Most of the pharmacists (48.53%) spent between 5:10 with a patient.

The percentage of patients who visited the pharmacy for advice only (9.73) is consistent with the results obtained in Warsaw (77% of patients do not visit the pharmacy for advice, but for other reasons) 6.

According to GMP seven pharmacists should assess the requirements before their release and to question patients about the effectiveness of their treatment, adherence to therapy, adverse reactions that have occurred and to refer patients to the medical officer or to recommend cessation of treatment if the patient interview results show a problem that could be related to drug use. The percentages for evaluating drug prescriptions were low in the present research: for 28.8% of patients responded that pharmacists reviewed the requirements for the detection of drug interactions, for 25.32% of patients for drug contraindications and 24.53% of patients the conditions associated with the patient about the treatment prescribed. 62.44% of patients were interviewed by pharmacists on the effectiveness of their treatment, treatment adherence 31.41%, and 33.79% of adverse reactions. 13.09% of patients were referred by a doctor and pharmacists 2.82% recommend discontinuation of one or more drugs.

Issues that have the fewest percent in evaluating medical prescriptions (drug interactions and medication errors, and adverse reactions to treatment adherence), however, are among the main factors that affects the rational use of medicines.

Conclusion

The main results of the study were:

- Pharmacists prefer to continue their education by attending congresses pharmaceutical and symposia in Romania, subscriptions to magazines and pharmaceutical companies attending events. When you need information pharmacists prefer to consult the websites of national authorities and magazines.
- The advisory activity in community pharmacies is carried out in proportion, according to feedback from pharmacists. From the perspective of pharmacist counseling was mainly achieved on the administration of drugs and less on refund pharmacies narcotic drugs / psychotropic no longer used.
- Pharmacists contacted prescribers in particular for prescribing errors.
- Evaluation of drug prescriptions by pharmacists issuing medication was accomplished little.
- Regarding the management of side effects and drug interactions, requiring improvements in pharmaceutical practice. Also, reporting of adverse reactions by national authorities in our land needs stimulation among pharmacists.

Study 3. Comparative study of patient counseling in community pharmacy: closeness of answers

Hypothesis

The way it is perceived patient counseling in community pharmacy by it and that the pharmacist who provides counseling may be different. Therefore answers to the same question provided by the two categories may differ. This study aims to examine the extent to which pharmacists and patients coincide answers to the same questions about the counseling that has been made.

Results and discussion

Data analysis was performed on a number of 2047 to 2378 questionnaires answered by patients and pharmacists.

The proportion of patients who believe they have been counseled about the administration of medicines in relation to meals (88.6%) is lower than the proportion of pharmacists who believe that the answers provided counseling (95.5%).

Regarding the advice given / received on contraindications and precautions drugs, a high percentage of patients (70.5%) believe that pharmacists were counseled.

More than half of patients (67.4%) believe that they have been counseled by pharmacists of drug interactions of products required, although more than two-thirds of the responses pharmacists (86.5%) indicate they provided counseling on drug interactions with food, tobacco or alcohol.

Pharmacists and patient perception is different about counseling provided / received for consulting a doctor or pharmacist immediately to have side effects and cessation of treatment. Most answers pharmacists (89.3%) indicate that they offered counseling, while more than two thirds (64.6%) of patients agree with them.

A small percentage of patients in the present study (24.9%) believe that they have been informed of the obligation to return unused products pharmacy psychotropic substances or narcotics.

Advising on the possibility of amending the laboratory results due to medication occurred to a lesser extent than the rest of the items.

Drug storage conditions at home were presented for more than half of patients (63.9%), as opposed to participating patients (0%) in the study by Santos et al.

Advice on the validity of the discontinuation of the drug after expiry date was welcomed by about half (52.5%) of patients.

The results of this study show that community pharmacists in Romania advise patients on how to take drugs, contraindications and interactions of drug thereof with other substances possibility of adverse reactions, encouraging patients to return to the pharmacy for monitoring the results of therapy and informed of the possibility modification of the laboratory results by drugs, with the obligation to return the patient to the pharmacy unused drugs and psychotropic substances, and in connection with the storage conditions and shelf life of the medicines.

The results of this study contribute to improving the understanding of perception that have pharmacists and patients on counseling provided / received and stresses the need for centering counseling on the patient and his needs, the need to improve communication between pharmacist and patient, but also the need for patient education aimed at increasing his knowledge of the medication and the disorders they suffer.

Conclusion

Responses of pharmacists and patients correspond largely to the items relating to advice given / received on the route of administration, the manner of administration in relation to meals and the dosage, the time between dose and duration of treatment.

Items to which answers of pharmacists and patients coincide acceptably are those concerning advice provided / received about the schedule, contraindications and

precautions for use, drug interactions, food, tobacco and alcohol, the validity of medicines to its discontinuation after the expiry, the obligation of the patient to return pharmacy goods unused psychotropic substances or drugs, lifestyle and diet during drug administration, immediate consultation of the pharmacist or doctor to have side effects and cessation of treatment and encourage return the patient to the pharmacy for monitoring drug therapy outcomes.

General conclusions

Doctoral research to bring data on patient counseling in community pharmacy in Romania.

In the first study we investigated the advice received by the community pharmacy patients through anonymous questionnaires. The results showed that:

1. Patients who received counseling reply that a significant proportion (greater than other results from the literature) in most aspects covered by GMP.
2. Matters for which counseling was done largely as it was perceived by patients were those related to the administration of drugs (Route of drug, drug use in relation to meals dosages administered interval the time between dose and duration of treatment)
3. It would be necessary to improve on the advice offered on the expiry date of medicines and pharmacies refund narcotic drugs / psychotropic no longer used.

The second study aimed to investigate the counseling of the patient optics community through anonymous questionnaires pharmacist. The section on preparing pharmacist, his experience and practice of pharmaceutical care recommended GMP showed that pharmacies included in the survey:

1. The categories of professional experience best represented were 5-10 years, 10-15 years and > 20 years of professional experience.
2. Pharmacists prefer to continue their education by attending congresses pharmaceutical and symposia in Romania, subscriptions to magazines and pharmaceutical companies attending events.
3. When you need information pharmacists prefer to consult the websites of national authorities and magazines.
4. Evaluation of drug prescriptions by pharmacists issuing medication was accomplished little.
5. Regarding the management of side effects and drug interactions, requiring improvements in pharmaceutical practice. Also, reporting of adverse reactions by national authorities in our country needs to stimulate among pharmacists.

As in the previous study, from the perspective of pharmacist counseling was mainly achieved on the administration of drugs and less on refund pharmacies narcotic drugs / psychotropic no longer used.

In the third study comparing results obtained in the first two studies to determine the consistency of responses to determine differences in the responses of patients and pharmacists on the same visit.

1. The items with the most similar are the responses are those concerning advice on how drugs of administration.

2. Responses pharmacists and patients coincide least in regard to counseling on drug side effects.

Subsequent studies in which patients would be helped in filling in questionnaires prepared by a person communication, other than the pharmacist would be required to complete and confirm those results.

Community pharmacist advice provided must be patient-centered and needs and must have both in order to improve patient quality of life and to develop and to strengthen communication between them and the patient.

In pharmacy services and advisory work should be carried further in particular in community pharmacies so the pharmacist to be perceived by the patient and society as a valuable health professional has a role in improving the health of patients.